

1.

In de Dommelstraat, de korte verbinding tussen een tweetal Amsterdamse straten in een buurt nabij de Amstel, hing in 1966 een helderwit bordje naast de deur die toegang gaf tot nummer acht. In zwarte letters stond daarop te lezen:

STUDENTENPENSION

Wed. P.A. Spitters-Oosthoek

Wie het pand bekeek, kon concluderen dat het studentenpension gedreven scheen te worden op de drie verdiepingen boven een hoedenwinkel. De winkel had een eigen ingang, maar was heel vaak dicht. De beschouwer zou, hoe goed hij ook keek, niets bijzonders aan het huis op nummer acht zien, laat staan iets onheilspellends. En toch zou dit weinig opmerkelijke domicilie het toneel worden van schokkende gebeurtenissen.

Het was in de periode dat Amsterdam, altijd een levendige stad, een bijzonder roerige periode doormaakte. Een kleine halve eeuw geleden immers bracht een reeks bijzondere voorvallen, nieuwigheden en onrustbarende verschijnselen grote delen van de bevolking in verwarring. Het begon met verwickelingen rond een gebeurtenis die toch een vrolijke had moeten zijn; het huwelijk van de kroonprinses. Zij trouwde met een Duitse jongeman. Hij had nog in de Wehrmacht gediend. Protestacties waren het gevolg.

In die tijd waren de autoriteiten nog echte regenten. Hun reacties leken veel op schrikreacties. Daardoor werd de onrust vergroot. De ontstane sfeer had veel van een veenbrand die soms uitsloeg in echte vlammen. Toeval of niet, het gekrakeel viel ongeveer samen met de bijeenkomsten van opgewonden jongelieden rondom het standbeeld van een sigarettenrokend schoffie, het 'Lieverdje'. De deelnemers noemden zich provo's. Ze gaven uitdrukking aan hun bezwaren tegen nicotineverslaving, die zij blijkbaar vervangen wilden zien door meer vooruitstrevend consumentengedrag zoals het gebruik van krenten of hennep. Eén van hen, een jonge vrouw, ontzag zich niet krenten uit te delen onder onschuldige burgers, ja, zelfs aan politieambtenaren in uniform. Zij kon worden gearresteerd.

Onder jongeren kreeg de hoofdstad in die periode een speciale reputatie als een magisch centrum. Voor de meer geëxalteerde deelgenoten van wat destijds het 'provotariaat' heette, werd de stad zelfs 'de navel van de wereld'.

Niet veel later leek het of een echte revolutie op uitbreken stond. Een meute bouwvakkers bestormde het gebouw van dagblad De Telegraaf, uit woede over de berichtgeving betreffende een dode die in hun gelederen was gevallen. Het falende beleid van de hoofdcommissaris van politie leidde tot zijn val, waarna ook de burgemeester het veld moest ruimen.

In die eindeloos lijkende hete zomer, een periode waarin de verbaasde historicus naast keiharde straatgevechten en gloednieuwe politieke partijen zelfs een handgemeen in de Eerste Kamer der Staten-Generaal opmerkt, heeft zich de gewelddadige geschiedenis afgespeeld waarvan dit boek verhaalt. Het relaas gaat over misdrijven tegen het leven. En ook al hebben over deze misdrijven jarenlang allerlei geruchten de ronde gedaan, het echte verhaal werd het publiek tot nu toe onthouden. Het heeft geen zin er omheen te draaien: de autoriteiten hebben geprobeerd dit verhaal in de kiem te smoren. Het moest in de doofpot. Waarom?

Over de reden kan men slechts speculeren, maar het ligt voor de hand dat deze angstvallige geheimhouding is voortgevloeid uit het onloochenbare feit dat de hoofdstedelijke politie had geblunderd. De beoordelingsfouten van toen, bezien tegen de achtergrond van de hierboven aangeroerde ordeverstoringen, moeten de verantwoordelijke lieden hebben doen besluiten de zaak buiten de publiciteit te houden. Dat dit lukte, komt doordat alle aandacht in die exceptionele dagen zich elders concentreerde.

De manier waarop de geschiedenis verliep (en afliep) zal de geheimhouding hebben vereenvoudigd. De fysieke verspreiding van bij de zaak betrokken personen die volgde, hielp daarbij ook. Wat daarvan zij, de bedoelde gebeurtenissen komen hiermee voor het eerst in de openbaarheid.

Wie zich uit eigen herinnering de Amsterdamse gebeurtenissen uit 1966 voor de geest kan halen, heeft allereerst een voorstelling van de oude binnenstad voor ogen. Nog sterker geldt dit voor allen die er niet bij zijn geweest. Televisieopnamen van Dam, Damrak en Leidseplein, van knuppelende politiepelotons op de grachten, meerstemmig kuchende demonstranten bij het 'Lieverdje' op het Spui en woedende mensenmassa's in de krantenwijk, de Nieuwezijds Voorburgwal, versterken dit beeld en behouden het voor latere generaties. Destijds gingen die beelden de wereld over. Maar voor dit verhaal moeten wij de binnenstad achter ons laten.

Volgen we de rivier de Amstel stroomopwaarts. Aan de zuidkant van de stad, dicht bij de weg naar Utrecht, ligt een wijk die in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw is gebouwd en waarvan de straten, lanen en pleinen naar rivieren zijn vernoemd. De Dommelstraat is er dus één uit vele. De Rivierenbuurt, een stemmig woonkwartier, wordt merendeels bevolkt door de rustige mensensoort die in vroeger tijd onverholen werd aangeduid als de betere kringen. En toch bevat de geschiedenis van de buurt een ongekend tragische dimensie.

In de jaren voor de oorlog waren veel joden naar zuidelijk Amsterdam getrokken. Het was een gebied dat van alle nieuwgebouwde wijken het verst van de oude Jodenbuurt verwijderd lag. Het getto achter de Blauwbrug bleef vooral het domein van diamantbewerkers en andere arbeiders, lui die door degenen die de sprong naar Zuid waagden een

beperkt gezichtsveld kregen toegeschreven. 'Er siet nit weiter wie die blaubrik'- hij kijkt niet verder dan de Blauwbrug, heette het over de achterblijvers. De Rivierenbuurt echter trok geschoolde arbeiders en hoger opgeleiden als leraren, journalisten, advocaten, artsen.

Hun gelederen werden in de jaren na 1933, toen in het buurland Hitler aan de macht was gekomen, aangevuld door een gestage toestroom van Duitse vluchtelingen.

In 1942 werd de buurt door de Duitse bezetter aangewezen als 'wijk III' en als zodanig een van de drie joodse wijken van Amsterdam. Na invoering (april 1942) van de ster, een stukje geel textiel dat joden zichtbaar op hun kleding moesten dragen, werd de Rivierenbuurt wel schertsend aangeduid als 'de Melkweg'. De zogeheten jodensterren konden worden aangekocht in de Lekstraat, waar de synagoge was.

Bij de razzia's die volgden, werden de Duitse mensenjagers geassisteerd door Amsterdamse politieagenten. SS-generaal Hans Rauter sprak over deze agenten zijn bijzondere tevredenheid uit, zij hadden zich bij de oplossing van 'der Judenfrage' uitstekend gewaard. Van de 17.000 joodse inwoners die de Rivierenbuurt in 1940 telde, werden er 13.000 vermoord.

Hoe hebben de niet-joodse bewoners van de buurt dit drama beleefd? Wat ook hun gevoelens waren, in de jaren van de bezetting was het niet raadzaam daar uiting aan te geven. Bij de razzia's werd hun buurt afgezet en werden alle huizen stuk voor stuk uitgekamd. Misschien hebben ze hun joodse buren met leedwezen zien vertrekken. Gelegenheid tot afscheid nemen (niemand kon zeggen voor hoelang) bestond nauwelijks. Het enige wat vaststaat is dat de leeggekomen woningen meestal razendsnel werden leeggeplunderd.

In de roes van de bevrijding en in de eerste naoorlogse jaren kon de Rivierenbuurt, net als heel Nederland, de ellende achter zich wanen. 'Aanpakken' en 'wederopbouw' – daarom was het nu te doen. Maar in de rustige straten van de voormalige Wijk III met hun nieuw aangeplante bomen – de oude waren opgestookt – was iets veranderd. Nooit meer hoorde je de roep van straatventers met joodse producten, zoals ingelegd zuur. In de Lekstraat stond de witte steenklomp van de synagoge als een stille beschuldiging.

Herinneringen en emoties drongen zich hardnekkig op. Iedereen, jong en oud, wist wie 'fout' waren geweest: een schoenmaker hier, een vrouw met een viskraam daar, de bloemist in de Rijnstraat. De meeste NSB'ers hadden hun heil elders gezocht, op plekken waar men onbekend was met hun reputatie.

De Rivierenbuurt bleef een domein van nette, hardwerkende vertegenwoordigers van de middenklassen. Uiteraard werd er getrouwd en gestorven en verhuisd, waardoor de herinnering aan de zo uitzonderlijke tijd van de Duitse bezetting vanzelf vbleekte. Nadat de eeuw voor de helft was verstreken, kreeg Nederland het eindelijk beter. In de woningen drongen ijskasten, wasmachines en ten slotte televisietoestellen door, ook

in de Rivierenbuurt. Jongere bewoners wisten niet beter of hun leefomgeving was een buurt als alle andere, hoogstens misschien nog wat saaier. Er woonden relatief veel studenten, sommige bij hun ouders, maar daarnaast vond in menig woonhuis een student zijn onderkomen in een huurkamer, vaak een van de vertrekjes op de zolderverdieping.

Het pension in de Dommelstraat voorzag stellig in een behoefte. In het omineuze jaar 1966 bood het pand onderdak aan tien personen. Eén van hen was mevrouw Paula Spitters, zelf ook maar een huurder, maar tegelijkertijd degen die het pension met vaste hand dreef.

Een andere bewoonster, de jonge Robertine Bregman, had hier nog maar enkele weken geleden haar intrek genomen. Ze kwam uit Friesland, maar woonde sinds de herfst van het vorige jaar in Amsterdam. En ze hoopte in de hoofdstad meer vermaak en gezelligheid te vinden dan wat ze gewend was aan te treffen in Gorredijk, haar geboorteplaats, of zelfs in Heerenveen of Leeuwarden, waar ze voorheen wel eens uitging. Eigenlijk wilde ze gewoon wat meer opwindning.

Jammer genoeg had ze Amsterdam tot nu toe nog niet helemaal in haar driftig kloppende hartje kunnen sluiten. Het was hier ongelooflijk druk, dat natuurlijk wel. Al die mensen met hun eigenaardige taaltje, bijna altijd nodeloos luid uitgesproken, al die auto's en bellende trams, de markten, de warenhuizen, de winkelstraten... Zelfs de jaarmarkt in Gorredijk kon daar niet tegenop. En je had hier veel bioscopen, ook heel leuk. Maar opwinding?

Gelukkig had Robertine Bregman geen idee wat haar allemaal te wachten stond. Intimi noemden haar trouwens Bobbie.

2.

Bobbie was op het aanbod van een huurkamer in een studentenpension gestuit tijdens het lusteloos doorbladeren van een krantje. Ze woonde toen nog op een zielig zolderkamertje waarvoor papa een belachelijke hoeveelheid guldens had moeten neertellen. De advertentie in Wiering's Weekblad, huis-aan-huis courant voor Amsterdam en omstreken, verzekerde dat het om een 'gezellig pension' ging en om 'billijke voorwaarden'.

Toelating tot het pension sprak echter allerminst vanzelf, zo was gebleken. Niet alleen had mevrouw Spitters een persoonlijke kennismaking geëist, ze had, toen het zover was, Bobbie het hemd van het lijf gevraagd en evengoed haar twijfel uitgesproken.

Ze zaten in de achterkamer van een suite op de eerste verdieping, een vertrek propvol loodzware zitmeubelen rondom een tafel met een glazen tafelblad dat een reusachtige asbak torste; op de rand daarvan werden 'Groeten uit Valkenburg' verkondigd.

‘... Tja, juffrouw Bregman, u moet begrijpen dat ik er naar streef om hier echte studenten in huis te hebben. En Schoevers is toch niet helemaal... Ik bedoel, dat is toch een school voor typistes?’

‘Ik volg de opleiding tot privé-secretaresse,’ zei Bobbie. Ze hoopte maar dat het zelfbewust klonk. ‘Enne, Schoevers is een instituut met een heel goede naam. Je leert er niet alleen typen, ook stencilen en steno en notuleren en trouwens, ik doe de leergang Europese secretaresse, daar krijgen we moderne talen en economie en internationale handel en...’

‘U komt uit Friesland, is het niet?’

‘Kunt u dat horen?’ was Bobbies verraste wedervraag. ‘Thuis praten we heus gewoon Nederlands.’

‘U en ik hebben toch al even telefonisch met elkaar gesproken? Ik wil altijd weten wat voor vlees ik in de kuip heb. Wonen uw ouders in een boerderij?’

Met moeite drong Bobbie een neiging tot giechelen terug.

‘Nee hoor. Wij... mijn ouders wonen in een stad. Mijn vader is arts en...’

‘Ach! Had dat toch meteen gezegd. Wanneer dacht u te kunnen komen?’ Mevrouw Spitters was op slag ontdooid. Poeslief wilde ze weten of ze juffrouw Bregman mocht tutoyeren en hoe haar voornaam luidde, waarop Bobbie had gezegd dat ze Robertine heette, maar ook dat iedereen haar Bobbie noemde.

Dat laatste had ze er uit geflapt. Sinds haar aankomst in de hoofdstad was Bobbie zuinig geworden met inlichtingen over haar roepnaam. Veel te vaak deden die Amsterdammers grappig met gezeur over het hondje van Kuifje. In Friesland had ze daar nooit last van gehad. Mevrouw Spitters bleek er trouwens de voorkeur aan te geven haar Robertine te noemen.

Bij het vervolg van de kennismaking had Bobbie vernomen dat de tweede verdieping, waar de haar toegewezen en getoonde kamer lag, de ‘damesverdieping’ was. Heel subtiel, eigenlijk zonder dit met zoveel woorden te zeggen, wist mevrouw Spitters duidelijk te maken dat Bobbie op de derde etage of ‘herenverdieping’ niets had te zoeken.

‘De gasten gebruiken de badkamer op hun eigen verdieping. En Robertine, voor ik het vergeet, gebruikmaken van de badkuip is alleen toegestaan op vrijdagavond na zes uur en zaterdag na vieren. Daarover maak je afspraken met je flatgenoten, dus de dames op tweehoog. De heren op driehoog regelen dat ook onder elkaar. En met de lui die ik op de zolderkamers heb wonen.’

‘Op zolder wonen dus ook heren,’ begreep Bobbie. Ze vond alles hoogst interessant.

‘Nou ja, van meneer Karrenbelt zal ik niks zeggen, maar de twee anderen... Ze zijn van het mannelijk geslacht, dat wel. Je leert iedereen vanzelf kennen. Hier op eenhoog in de salon, waar wij nu dus zijn, mag iedereen komen. In de namiddag is er thee, ’s avonds vaak koffie. De rest van deze verdieping is mijn woonhuis, er is nog het strijkkamertje, maar verder heeft hier niemand iets te zoeken.’

Stilte. Uit de bruine ogen van mevrouw Spitters trof Bobbie een strijdlustige blik. Haar gastvrouw was al verschrikkelijk oud, minstens voorbij de dertig dacht Bobbie, maar nog los van haar plumpe gestalte en bol gezicht had ze een manier van optreden die uitwees dat ze zelden of nooit werd tegengesproken. Geïntimideerd bewoog Bobbie als vanzelf haar hoofd op en neer.

Een paar dagen later was ze op haar nieuwe adres komen wonen. Het gebeurde op een zaterdag. De verhuizing ging met de tram en met welgevulde koffers en tassen. Nog dezelfde avond leerde ze enkele medebewoners kennen. De installatie in haar kamer, het zijvertrek van tweehoog, had weinig tijd gevergd. De kasten waren gevuld, haar snuisterijen kunstig verspreid, de getypte woorden op het document boven de wastafel bestudeerd.

‘Kookplaatjes op de kamers niet toegestaan. Bezoek dient uiterlijk 22:00 uur het pension te hebben verlaten. Telefoon op de gang bij de salon strikt voor noodgevallen!!! Een openbare telefooncel bevindt zich bij de brug. Na 23:00 uur volstreekte rust.’ Onder op dit schriftuur had een vorige gaste de kleur van een lippenstift uitgeprobeerd. Niks gezellig allemaal.

Bobbie besloot eens in de salon te gaan kijken. Wacht, een boek meenemen: dekmantel. Ze keek of ze de ring met haar drie nieuwe sleutels nog had (jawel) en trok de deur van de flat achter zich dicht. Eén trap afdalen. Andere sleutel hanteren. Ze hoopte dat ze nu niet direct weer die mevrouw Spitters tegen het lijf zou lopen. In de gang leerde een snelle blik richting keuken dat daar niemand was, goed zo. Maar uit de salon kwam geluid. De stemmen van jongelieden stokten zodra zij de deur opende. Twee van de plumpe zitmeubels bleken bezet, maar uit één daarvan stond een jongeman bij haar binnenkomst overeind. Tegelijkertijd stak hij haastig een heupflacon in de zak van zijn colbert. Hij was al bijna kaal, maar zijn bovenlip steunde een bescheiden compensatie. Onder zijn pullover droeg hij een das, keurig hoor.

De andere jongeling bleef zitten. Hij droeg het kostuum van een huisschilder of stukadoor en was dus allicht moe thuisgekomen na een lange werkdag. Bobbie wenste goedenavond. De jongeman die stond, stak zijn hand uit.

‘U bent de nieuweling, nietwaar? Richard. Richard Elderkamp.’

Bobbie noemde háár naam, waarna haar blik afdaalde naar de zittende figuur. Was-ie wel een huisschilder of zoiets? Ze herinnerde zich ineens foto's en berichten uit de krant. Zo'n wit spijkerpak kon politieke bedoelingen bij de drager verraden. Plompverloren kwam ze met een vraag, of conclusie.

‘En jij bent een provo. Of niet?’

‘Bingo’, verklaarde Richard Elderkamp namens zijn metgezel. ‘En hij heet Peter Otjes.’

De heer Otjes bewoog een handje heen en weer, alsof hij een per koets verplaatste koninklijke groet nadeed. De interesse waarmee Bobbie door

allebei werd bekeken was overduidelijk, maar dit trof haar niet zo. Al sinds de middelbare school was ze gewend aan gretige blikken.

‘Een provo!’ herhaalde ze. ‘Wat leuk!’

‘Nooit eerder een provo gezien?’ Peter Otjes trok zijn wenkbrauwen omhoog. ‘Wat ben jij er voor eentje? Je ziet eruit als iemand die meedoet aan de actie Eten voor India.’

Het polemisch effect van woord en houding ging verloren in een toonzetting die nerveus klonk. Bobbie meldde naar waarheid dat ze nog niet had gegeten.

‘Maar Indisch eten ben ik geloof ik niet dol op,’ voegde ze eraan toe.

De twee reageerden alsof ze een grap had gelanceerd. Het geschater bracht haar ertoe ongerust naar het gordijn van rood velours te kijken. Daar achter verborgen zich de deuren van de suite.

‘We storen mevrouw Spitters nog,’ waarschuwde ze. ‘Die heeft daar toch haar woonkamer?’

‘Maak je niet dik,’ verzocht Richard Elderkamp. Zijn formele manier van doen had hij laten varen. ‘Spitje zit op zaterdagavond altijd elders. Ze speelt bridge en slurpt advocaat en kwebbelt bij burens aan de overkant. Ik woon vlak boven je en zag door het raam dat ze wegging. Die komt voorlopig niet thuis. Waarom denk je dat we hier zijn gaan zitten?’

Hij wees naar de koffiekopjes op tafel en bracht zijn heupfles weer tevoorschijn. ‘Jij ook een jenevertje? Of als je vieux wilt, onze Spitje heeft nog een restant in het dressoir, dus...’

‘Nee. Dank je,’ zei Bobbie. Intussen volgde ze Richards blik naar het boek dat ze zolang op tafel had gelegd.

‘Wat hebben we hier?’ Hij bladerde in *Veertig jaren speurderswerk*, de herinneringen van C.J. van Ledden Hulsebosch, die op de titelpagina werd aangeduid als ‘kriminalist en oud-politiedeskundige te Amsterdam’. Bobbie had dit boek van haar vader gekregen. Hij had daarbij de hoop uitgedrukt dat ze rechten zou studeren, of liever nog geneeskunde, in plaats van Europees secretaresse te worden ‘wat dat ook mag wezen’.

Bobbie was een vurig liefhebster van de werken van Agatha Christie en andere detectiveschrijvers. Bij Van Ledden Hulsebosch had ze gelezen over verdwenen diamanten, stofsporen en stille getuigen. De hoofdstukken droegen titels als ‘De oneerlijke postbeambte’ en ‘Fl. 67.000 aan effecten opgespoord’. Na de avonturen van Hercule Poirot en zijn talrijke collega’s vond Bobbie die van de heer Van Ledden Hulsebosch tegenvallen. Ze zag echter niet zonder voldoening hoe Richard diens pennenvrucht belangstellend doorbladerde. Provo Peter keek zwijgend toe, met geregeld een blik naar de eigenares.

‘Fascinerend,’ zei Richard. Hij sloeg het boek dicht. ‘Mag ik dit een keer van je lenen?’

Bobbie knikte. ‘Neem straks maar mee. Ik had ’t al zo’n beetje uit.’

‘Bedankt. Zal ik je een kop koffie inschenken?’

Terwijl deze operatie zich voltrok uit een thermosfles gleed Bobbies blik naar Peter. Haar zelfbewustheid gaf haar het idee in, terecht of niet, dat de provo het jammer vond er niet aan te hebben gedacht zelf de honneurs als gastheer te vervullen. Zo'n meisje was ze nu eenmaal.

'Vertel eens wat over dat provogedoe?' verzocht ze.

De aangesprokene reageerde stug, uit verlegenheid, concludeerde Bobbie. 'Lees de krant maar. Die staat elke dag vol over provogedoe, zoals jij dat noemt.'

Ze wilde antwoorden, maar op dat moment werd met kracht de deur geopend. Twee nieuwe figuren stapten de kamer binnen. Eigenlijk bonkten ze naar binnen.

'Izzer nog koffie voor in mijn jajem?' informeerde een van hen met luide stem.

Diens optreden bleef druk en lawaaierig, maar in zijn armen rustte als een zuigeling een fles met kleurloos vocht. Hij bekeek Bobbie vluchtig en verschoof met vertoon van energie de stoel waarin hij neerzeeg. De man leek versmolten met het pak dat zijn omvangrijke gestalte omspande en dat er uitzag alsof het vierentwintig uur per dag dienst deed. De das om zijn nek kon het attribuut zijn waarmee hij had getracht zich te verhangen.

'U bent zeker de nieuwe huurster,' concludeerde hij. 'Mijn naam is Van Telema Brouwer. Zeg maar Ernst. Die arbeider daar heet Lex Kaptijn. En u?'

'Bobbie Bregman.'

De informele versie van haar voornaam ontglipte onze heldin, want intussen had ze haar aandacht verlegd naar Lex Kaptijn, waarbij bleek dat die haar loerend zat op te nemen. Voor Bobbies kritische blik bood hij inderdaad de aanblik van een arbeider, maar minstens evenzeer die van een roofdier vlak voor de sprong. Mogelijk in afwachting daarvan produceerde de heer Kaptijn een smakkend geluid, gevolgd door woorden.

'Bobbie. Leuke naam. Zeg eens, wie z'n meissie ben je?'

Heel de ijsigheid van een koude winter verzamelde zich in Bobbies blauwe ogen.

'Ik ben van mezelf,' zei ze kort. 'En van niemand anders.'

'Je bent je eigen meissie? Hoe doen jullie het dan?'

'Kaptijn! Hou wel je fatsoen, hè?'

Aan het vermaan van Ernst van Telema Brouwer werd afbreuk gedaan door de grijns op zijn vlezige gezicht. Met haar wenkbrauwen in de hoogste stand wendde Bobbie zich van het duo af. Ze sprak Richard Elderkamp aan. Tenslotte had ze met hem een verbond tot stand gebracht door het uitgeleende boek.

'Jij bent zeker student?'

Dit leverde van verscheidene kanten ontkenningen op, alle van smalende aard. Het duidelijkst was Van Telema Brouwer.

'Elderkamp studeert voor fraudeur.'

De provo, Peter Otjes, bracht een amendement aan. 'Hij is bankbediende.'

'Assistent-kassier,' verbeterde Richard.

'Zo. En jij?'

Bij het stellen van haar vraag aan Lex Kaptijn deed Bobbie haar best zich over haar afkeer heen te zetten. Het antwoord kwam zonder een zweem van aarzeling.

'Student! Bij mij moet je wezen. En weet je wat ik studeer? Menskunde. Want ik maak de mensen hun ramen en ruiten schoon en daarbij kijk ik naar binnen en je zal niet geloven wat ik allemaal zie. Laat mij je maar...'

'Hou je smerige praatjes voor je, Kaptijn,' gelastte Van Telema Brouwer. Hij was duidelijk de oudste aanwezige (begin dertig) en dit scheen hem een zeker overwicht te bezorgen, want de glazenwasser zweeg abrupt. Wel bewoog deze enkele malen snel zijn tong in en uit zijn mond.

Bobbie had een visioen van haar ouders en Friese familie en hoe men zou aankijken tegen dit studentenpension. Ook zelf had zij zich daarvan een andere voorstelling gemaakt. Kon het zijn dat deze loszinnigheid de kop opstak zodra de hospita elders was? Ze besloot het gezelschap zo gauw mogelijk te ontluchten. Maar een paar dingen moest ze toch nog weten.

'Wonen hier dus eigenlijk geen studenten?'

Ernst van Telema Brouwer verhief zijn ruime gestalte zonder zijn stoel uit te komen. Hij sprak met aplomb en grote ernst, al of niet gespeeld.

'Jongedame. Ik studeer al negen jaren rechten. En ik vertrouw die studie nog enkele jaren te mogen vervolgen.'

Hij oogstte algemene hilariteit. 'Zoveel rechten zijn er niet eens!' riep iemand, maar het meest trof Bobbie de reactie van Elderkamp.

'Dan zou ik maar eens een college volgen.'

De student reageerde niet. Hij had zich nog eens ingeschonken en keek rond tot zijn blik Peter Otjes vond.

'Stond jij niet óók bij een of andere faculteit ingeschreven?'

De provo knikte. 'Ik doe politicologie. Maar eigenlijk heb ik het daarvoor veel te druk.'

Van Telema Brouwer bewoog zijn grote hoofd op en neer. 'Ik snap het helemaal. En ik geef toe, stenen gooien naar de politie is natuurlijk veel leuker.'

Tussen de beide aankomende geleerden ontspan zich een geanimeerde dialoog. De inhoud ging grotendeels aan Bobbie voorbij. Toch veinsde ze aandacht, dit vooral om nieuw oogcontact met de glazenwasser Lex te vermijden. Ze wist best dat die haar voortdurend heel schaamteloos was blijven bestuderen. Intussen bemoeide ook Richard Elderkamp zich met de conversatie, waarna die een meer algemeen karakter kreeg en uitmondde in een brallerig wederzijds snoeven. Bobbie deed geen moeite het gesprek te volgen. Ze dacht na over een manier om iets wat haar nog bezighield op de agenda te krijgen, tot ze plotseling merkte dat het onderwerp al scheen

te zijn aangesneden. Ze had de naam 'Spitje' herkend en iemand (wie?) liet een paar woorden vallen die in alle pourparlers opvielen als een stiletto op een theetafel.

'Als dat wijf nog eens zoiets flikt dan maak ik haar af.'

Uit wat volgde, viel af te leiden dat men elkaar vond in gedeeld oud zeer jegens hun aller kostjuffrouw. Ze heette een 'inhalig loeder' daar ze haar huurders de kosten van een verbouwing in rekening had gebracht. Er was voorts sprake van 'eeuwig gezeik' over het gebruik van radio's en grammofoons, alsook van 'stompzinnig dreigen met een advocaat' wegens vermeende huurachterstanden. Termen als 'kortzichtige beknibbeling', 'vals krenk' en 'kleinburgerlijke tuthola' vlogen over en weer als kaatseballen.

Niet alleen door de inhoud, meer nog door toon en volume, bezorgde de gedachtenwisseling Bobbie een benauwd gevoel. Met terugwerkende kracht drong tot haar door dat de deelnemers zich nogal vaak hadden bediend uit meegevoerde flessen.

Het stelletje lamstralen was beschonken!

En die glazenwasser met zijn gluiperige geloer, die was de allerergste. Hoog tijd om deze schertsfiguren in hun sop te laten gaarkoken. Vastbesloten stond ze overeind. Op dat ogenblik ging de kamerdeur open en verscheen een nieuwkomer op het toneel.

Een goedgeklede jongeman van iets meer dan gemiddelde lengte. Zijn blik viel onmiddellijk op Bobbie, zeker omdat ze allebei stonden. Met uitgestoken hand stapte hij op haar af.

'Hallo zeg. Ik ben Hans Karrenbelt. Van mevrouw Spitters had ik al gehoord dat op tweehoog alles weer verhuurd is. Jij moet Robertine zijn; hartelijk welkom.'

'Bobbie.'

Ze zei het als vanzelf, uit opluchting waarschijnlijk. Alles aan Hans Karrenbelt, van zijn manier van doen – zo prettig en gewoon – tot en met de koelte van zijn droge hand, werkte op dat ogenblik verademend. Ook was-ie, eerlijk is eerlijk, een knappe vent. Hij droeg dan wel een bril, maar die stond hem goed. Met een snelle blik overzag hij wat er op tafel stond, waarna hij zich met een flauwe glimlach opnieuw tot haar wendde.

'Zal ik je nog iets inschenken? Een kop koffie?'

'Dat is heel aardig van je, maar nee. Ik dacht, ik bedoel, ik stond eigenlijk op het punt er vandoor te gaan.'

Bobbie sprak aarzelend. En hoe kinderachtig ze zichzelf ook vond, opnieuw trof Karrenbelts houding haar als balsem. Want uit zijn reactie bleek teleurstelling, heel duidelijk en oprecht.

'Dan hoop ik maar dat wij elkaar gauw weer treffen. En misschien dat we dan...'

'Misschien dat we dan een potje kenne poken met deze lekkere boerentrien.'

Een mengsel van afschuw en paniek kolkte door Bobbies aderen. Niet alleen de stem van Lex Kaptijn was ineens griezellig dichtbij, ook hijzelf.

Nog erger, ze voelde zijn arm om haar leest. Haar lichaam, verstijfd, beefde als een riet.

‘Poken en ketsen,’ zong Kaptijn in haar oor. ‘Ketsen en poken. Poken en ketsen.’

Hans Karrenbelt had even onbeweeglijk gestaan, kennelijk net zo verbijsterd als Bobbie, maar nu greep hij in. Eerst rukte zijn linkerarm haar opponent bij haar vandaan. De operatie deed haar wankelen; nog juist behield ze haar evenwicht. Direct daarna belandde wat in de bokssport een rechtse directe heet op Kaptijns gezicht. De kleun kreeg luidruchtige gevolgen. De getroffene viel eerst ruggelings half over de tafel en dan met een harde plof op de vloer, waarbij zijn lichaam het tafelblad meetrok. Aardewerk en glas kletterden over de vloer en splinterden uiteen.

In de kamer was ineens veel méér beweging. Elderkamp, Van Telema Brouwer en Otjes waren overeind gesprongen. Bobbie maakte bijna automatisch een strompelende gang naar de deur. Weg, weg van hier.

Lex Kaptijn bleef roerloos liggen waar hij lag.